

Проблеми державного управління та адміністративне право

⁹ Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2008 року № 921 (зі змінами) // Урядовий кур'єр від 22.10.2008 № 197; Офіційний вісник України від 31.10.2008. – 2008. – № 80. – С. 31. – Ст. 2692, код акта 44706/2008

¹⁰ Там само.

¹¹ Конкуренція // Вісник Антимонопольного комітету України. – № 4 (27). – 2007. – С. 49.

¹² Директива Ради ЄС стосовно координації порядків надання державних контактів щодо виконання робіт, постачання товарів та надання послуг № 2004-187 від 31 березня 2004 року.

¹³ Конкуренція // Вісник Антимонопольного комітету України. – № 4 (27). – 2007. – С. 49.

¹⁴ Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2008 року № 921 (зі змінами) // Урядовий кур'єр від 22.10.2008 № 197; Офіційний вісник України від 31.10.2008. – 2008. – № 80. – С. 31. – Ст. 2692, код акта 44706/2008

¹⁵ Директива Ради ЄС стосовно координації порядків надання державних контактів щодо виконання робіт, постачання товарів та надання послуг № 2004-187 від 31 березня 2004 року.

¹⁶ Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2008 року № 921 (зі змінами) // Урядовий кур'єр від 22.10.2008 № 197; Офіційний вісник України від 31.10.2008 – 2008. – № 80. – С. 31. – Ст. 2692, код акта 44706/2008

¹⁷ Овчинников Н. Ф. Вспоминая прошедшее // Вопр. фил. – 1999. – № 7. – С. 113.

¹⁸ Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-ІІІ (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України від 23.03.2001. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

¹⁹ Там само.

Резюме

У статті аналізується поняття «антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання у сфері держзакупівель» як порушення законодавства про захист економічної конкуренції, визначається його зміст, виявляються його проблеми та пропонуються шляхи їх вирішення.

Ключові слова: захист економічної конкуренції, антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання, держзакупівлі.

Résumé

В статье анализируется понятие «антиконкурентные согласованные действия субъектов хозяйствования в сфере госзакупок» как нарушение законодательства о защите экономической конкуренции, определяется его содержание, раскрываются его проблемы и предлагаются пути их решения.

Ключевые слова: защита экономической конкуренции, антиконкурентные согласованные действия субъектов хозяйствования, госзакупки.

Summary

In the article the concept “anticompetitive concerted actions of economic agents in the sphere of state purchases” as violations of legislation of the economic competition protection is analyzed, its matter is defined, its problems are discovered and the ways of their solution are suggested.

Key words: economic competition protection, anticompetitive concerted actions of economic agents, state purchases.

Отримано 20.05.2010

O. A. ВОЗНЕСЕНСЬКА

Олена Андріївна Вознесенська, аспірант Київського національного торговельно-економічного університету

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ГАЛУЗІ ДІЯЛЬНОСТІ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ

З огляду на досвід європейських країн, держава відіграє головну роль у формуванні інформаційного суспільства. Її завдання полягає в установленні балансу між розвитком конкуренції в інформаційній галузі та її врегулюванням, свободою слова, вільним вираженням своїх поглядів і переконань та захистом суспільних інтересів, національної безпеки, репутації або прав конкретної людини. Розроблення державної інформаційної політики, яка б відповідала потребам та інтересам суспільства, її практична реалізація шляхом ефективного державного регулювання є актуальною проблемою управління сучасною державою.

У той же час питання державного регулювання в галузі діяльності аудіовізуальних засобів масової інформації не була належним чином досліджена в юридичній науці України. Разом з тим присвячено багато робіт з дослідження державного управління в інформаційній сфері. З огляду на це, для розкриття сутності державного регулювання в галузі діяльності аудіовізуальних засобів масової інформації насамперед слід визначити співвідношення понять – державне управління та державне регулювання в означеній галузі.

Досить широко організаційно-правові аспекти державного управління висвітлено у працях В. Б. Авер'янова¹, Г. В. Атаманчука², С. В. Ківалова³, В. К. Колпакова⁴, та ін. окрім особливості державного управління саме в інформаційній сфері досліджувалися в працях І. В. Арістової⁵, О. В. Логінова⁶ та ін. окрім аспектів державного регулювання досліджувались у радянській та пострадянській науковій літературі, про що свідчать праці Т. А. Костецької⁷, Ю. П. Битяка⁸, Л. І. Давиденка⁹ і багатьох інших. Деякі організаційно-правові аспекти державного регулювання безпосередньо інформаційних відносин висвітлено у наукових працях, зокрема Т. А. Костецької, Н. М. Ільченко тощо.

Принагідно зазначити, що загальноприйнятого визначення поняття державного управління в юридичній літературі не існує. Серед існуючих поглядів вчені виділяють два основних – широкий і вузький¹⁰.

У широкому сенсі під державним управлінням розуміють сукупність усіх видів діяльності держави (законодавчої, виконавчої, судової), що здійснюються усіма органами державної влади. Так, на увагу заслуговує думка Г. В. Атаманчука, який вважає, що державне управління – це організуюча, упорядковуюча діяльність держави, державне регулювання різних суспільних відносин шляхом діяльності всіх гілок влади – законодавчої, виконавчої, судової, їх органів і державних службовців¹¹. Б. П. Курашвілі під таким терміном розуміє діяльність всього державного апарату по регулюванню суспільних відносин, по управлінню як суспільними, так і його власними справами. На нашу думку, вказані автори поєднують державне регулювання та державне управління, і визначають державне регулювання формою реалізації державного управління, а державне управління як державне регулювання різних суспільних відносин.

Цікавою є позиція вченого В. Б. Авер'янова, який відзначає, що «широке тлумачення державного управління як сукупності усіх видів діяльності держави, тобто всіх форм реалізації державної влади, є прийнятним лише на рівні аналізу в цілому загально-соціальної системи управління, який пов'язаний з виокремленням її відносно самостійних підсистем»¹². Далі автор зазначає, що «на більш конкретному рівні аналізу системи управління, держава – як інтегрований суб'єкт державного управління – вимагає вже диференційованого розгляду». Під цим розглядом вченій розуміє сукупність державних органів, між якими певним чином розподілені різні види її діяльності. Зазначений автор вважає, що саме «вузьке» розуміння державного управління має бути переважаючим у галузевих державно-управлінських дослідженнях.

Не зважаючи на об'ємність широкого підходу щодо визначення поняття державного управління, він отримав розвиток у працях окремих науковців, які займаються розробкою проблематики державного управління в інформаційній сфері. Зокрема, І. В. Арістова відстоює думку про доцільність розгляду державного управління інформаційною сферою саме в широкому сенсі, визначаючи його «як сукупність усіх видів діяльності держави в інформаційній сфері, що забезпечується виконанням ряду управлінських функцій»¹³. Тобто автор під державним управлінням розглядає сукупність усіх форм реалізації державної влади в цілому.

Для вітчизняного адміністративного права більш характерне вузьке тлумачення державного управління як підзаконної виконавчо-розпорядчої діяльності держави. Так, С. В. Ківалов визначає державне управління як «самостійний вид державної діяльності, яка має підзаконний виконавчо-розпорядчий характер, органів (посадових осіб) відносно практичної реалізації функцій і завдань держави в процесі регулювання економічної, соціально-культурної і адміністративно-політичної сфер»¹⁴.

В. К. Колпаков і О. В. Кузьменко під державним управлінням розуміють «специфічну діяльність держави, що виявляється у функціонуванні низки уповноважених структур (органів) з реалізації виконавчо-розпорядчих функцій, що безперервно, планомірно, владно і в рамках правових установлень впливають на суспільну систему з метою її вдосконалення відповідно до публічних інтересів»¹⁵.

У світлі такого вузького тлумачення під державним управлінням в інформаційній сфері, на нашу думку, доцільно розуміти підзаконну законодавчо-розпорядчу діяльність уповноважених державних органів та їх посадових осіб з реалізації функцій і завдань держави у сфері інформаційних відносин відповідно до інтересів суспільства.

Не існує в законодавстві та науковій літературі однозначного тлумачення поняття державного регулювання. Більшість авторів розкривають поняття державного регулювання у конкретній галузі, зокрема у сфері економіки. Науковці визначають, що державне регулювання здійснюється шляхом застосування різноманітних механізмів, методів, принципів, правових заходів тощо.

Досліджуючи питання державного регулювання в галузі аудіовізуальних ЗМІ та враховуючи різні погляди науковців щодо поняття державного регулювання у конкретних галузях економіки, на нашу думку, варто звернути особливу увагу на дослідження у цій сфері науковця-правника Л. І. Давиденка. Цікавим є сформульоване ним визначення державного регулювання. Під державним регулюванням він розуміє «систему заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, які здійснюють органи та суспільні організації, яким законодавством надано повноваження з питань розвитку економіки, з метою стабілізації і підтримки пріоритетних напрямів економічної діяльності та створення сприятливих умов для розвитку господарського комплексу»¹⁶. Вченій також зазначає, що це «вплив державних органів або посадових осіб за допомогою системи правових заходів на юридичні та фізичні особи щодо вирішення суспільних потреб»¹⁷.

У даному випадку предметом державного регулювання виступають відносини між державними органами чи посадовими особами і юридичними та фізичними особами, завдяки яким і через які формуються державно-управлінські впливи. Аналізуючи співвідношення понять «державне регулювання» та «державне управління» Л. І. Давиденко визначає, що державне регулювання і державне управління тісно пов'язані між собою, тобто «державне регулювання залежить від характеру державного управління і змінюється із розвитком ринкових відносин. Результативність державного регулювання залежить, насамперед, від дієвості державного управління, в основу якого покладено чіткий розподіл повноважень і відповідальності між органами влади і управління»¹⁸.

Ця точка зору має своє підтвердження і в іншій юридичній літературі. Так, Ю. П. Битяк зазначає, що «зміни в соціально-економічній системі і державному ладі, перехід до ринкових відносин, місцевому самоврядуванню зумовили зміни в мотивації і методах державного управління – воно не зводиться лише до прямого управління економікою і соціально-культурною сферою, прямому управлінню діяльністю окремих підприємств і установ з боку вищестоячих органів на основі принципу «влада – підпорядкування». Автор пояснює, що владна управлінська діяльність може виявлятися по-різному, а державне регулювання має свої особливості не тільки в сферах економіки, соціальній, культурній, адміністративно-політичній діяльності, але і в інших галузях»¹⁹.

Варто зазначити, що в деяких випадках управління ґрунтуються на імперативних розпорядженнях та заборонах, які обмежують самостійність, тобто пов'язані з безпосереднім розпорядництвом і носить «командний характер». Проте воно все більше починає здійснюватися у формі нормативного регулювання, використання дозволів і рекомендацій, надання допомоги, сприяння і координації. На нашу думку, законодавче регулювання саме у визначальній мірі залежить від того, державними або недержавними є ті або інші об'єкти і які структури здійснюють управління галуззю, сферою чи об'єктом. Від цього залежить і рівень державної дії на рішення питань управління і діяльності. Об'єкти, що не є державними, знаходяться в управлінні недержавних структур, а тому діють на початках внутрішнього самоврядування. До них відносяться недержавні підприємства, установи і організації, а держава лише встановлює відповідні межі їх діяльності, яка не повинна здійснюватися на шкоду суспільству. Це стосується, як правило, порядку створення, реорганізації, ліквідації юридичних осіб, сплати податків і виконання загальнообов'язкових правил.

Інший підхід застосовується у випадках, якщо об'єкти знаходяться в сумісному управлінні державних і недержавних органів. Так, органам місцевого самоврядування можуть передаватися об'єкти, які знаходяться в державній власності, наприклад телерадіоорганізації, а відповідно і управління ними, а державні органи контролюють використання переданих ним засобів і об'єктів. Представники державних органів можуть входити до складу органів управління недержавних структур, якщо там є частка державної власності. Різний рівень управлінської дії буде і у випадках, коли відповідні об'єкти знаходяться в державній і недержавній власності (державне підприємство, фермерське господарство в сільському господарстві, підприємство в промисловості, зв'язки, установи у сфері освіти і ін.). У випадках, коли об'єкти знаходяться у власності держави, наприклад Національна телерадіокомпанія «Україна», управління ними безпосередньо здійснюють державні органи, і методи управління визначаються саме цим, не дивлячись на те, що держава надає їх органам окремі можливості по самоврядуванню.

У свою чергу, нормативно-правові акти дають інші визначення понять «державне регулювання» і «державне управління». Так, під державним управлінням розуміється «вид діяльності держави, що полягає у здійсненні нею управлінського, тобто організуючого впливу на ті сфери і галузі суспільного життя, які вимагають певного втручання держави, шляхом використання повноважень виконавчої влади». Під державним регулюванням розуміється «опосередковане управління через закони та нормативні акти, організаційно-кадрову підтримку, стимулювання ініціативи самих об'єктів управління». Таким чином, у нормативно-правових актах державне регулювання визначається як управління, проте досить опосередковане та функція, через яку реалізується державне управління.

Багато вчених також підтримують думку, що державне регулювання – це функція, через яку реалізується державне управління. Так, Н. С. Фесенко запропонувала одразу два власні визначення регулювання. По-перше, «це процес встановлення та практичного виконання визначених правил»²⁰; по-друге, «це управлінська діяльність, спрямована на усунення відхилень від заданого режиму функціонування об'єктів та прийняття рішень»²¹. Тобто, в даному випадку регулювання трактується як сукупність методів, що вносять зміни та забезпечують підтримання заданого стану об'єкта. Автор визначає державне регулювання як процес впливу держави на розвиток суспільних сфер, що відбувається за допомогою комплексу засобів забезпечення їх нормального функціонування.

Такої точки зору дотримуються й інші автори, які досліджували державне регулювання в різних галузях економіки. Наприклад, В. Ю. Керецман під державним регулюванням розвитку регіонів вважає «цілеспрямований систематичний вплив з боку держави, направлений на підтримання соціально орієнтованого, сталого і збалансованого розвитку регіонів, з метою забезпечення максимально високих і рівних соціальних стандартів життя населення, незалежно від місця проживання, який полягає у створенні необхідної нормативно-правової бази, інституційного, інформаційного та кадрового забезпечення з використанням програмно-цільових методів і відповідного фінансово-економічного інструментарію»²².

Є. В. Козловський під державним регулюванням в галузі туризму розглядає «сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу органів державної влади на діяльність суб'єктів господарювання та ринкову

кон'юнктуру, з метою забезпечення нормальних умов функціонування ринкового механізму, реалізації державних соціально-економічних пріоритетів, вироблення єдиної концепції розвитку туристичної сфери»²³.

Деякі автори взагалі ототожнюють поняття державного регулювання та державного управління, наприклад В. В. Демидович та О. Я. Шибірін, що пропонують розглядати ці поняття як синоніми. На нашу думку, поняття державного регулювання та державного управління дійсно мають тісний взаємозв'язок, проте не тотожні. Висловлюємо припущення, що розмежовувати категорії регулювання чи управління потрібно в залежності від того, в якій галузі або сфері вони реалізуються. У зв'язку з переходом до ринкових відносин поняття державного регулювання поступово витіснило поняття державного управління, залишивши йому управлінські функції відносно об'єктів, що знаходяться в державній власності, а всі інші галузі і сфери суспільства охопило державне регулювання.

На підставі цього робимо припущення, що в галузі ЗМІ і зокрема аудіовізуальних, доцільно використовувати саме поняття «державне регулювання». А під ним можливо розуміти врегульовану нормами права цілеспрямовану діяльність уповноважених державних органів, їх посадових осіб та окремих недержавних утворень, що полягає у здійсненні комплексних заходів законодавчого, виконавчо-розпорядчого та контролюючого характеру, зокрема організаційних, правових, економічних, фінансових та соціальних, спрямованих на практичну реалізацію державної політики в галузі діяльності аудіовізуальних засобів масової інформації, з метою задоволення потреб суспільства в інформації в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні.

Враховуючи, що державне регулювання в галузі діяльності аудіовізуальних засобів масової інформації здійснюється за допомогою різноманітних засобів та форм їх реалізації, а також складних механізмів, серед яких можна виділити нормативний, регламентуючий, дозвільний, контролюючий, коригуючий, соціальний та стимулюючий, в площині перспектив подальших наукових досліджень з порушеної тематики потрібно на-голосити на необхідності поглибленаого вивчення сутності державного регулювання в означеній галузі та усіх його складових.

¹ Авер'янов В. Б. Державне управління: Проблеми адміністративно-правової теорії та практики / НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького; В. Б. Авер'янов (заг. ред.). – К.: Факт, 2003. – С. 14.

² Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: Курс лекций. – М.: Юридическая литература. 1997. – С. 11.

³ Ківалов С. В. Адміністративне право України: Учебник / Под общ. ред. С. В. Ківалова. – Х.: Одиссей, 2004. – С. 170.

⁴ Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юрінком Интер, 2003. – С. 17.

⁵ Арістова І. В. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: Організаційно-правові засади: Дис. ... д-р юрид. наук: 12.00.07 / Національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2002. – С. 93-117.

⁶ Логінов О. В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2005. – 298 с.

⁷ Костецька Т. А. Актуальні проблеми державно-правового регулювання інформаційних відносин / Т. А. Костецька // Часопис Київ. ун-ту права. – К., 2006. – Вип. 4.

⁸ Битяк Ю. П. Адміністративне право України: Підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дяченко та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Интер, 2006. – С. 294-295.

⁹ Давиденко Л. І. Державне регулювання сфери туризму на обласному рівні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Л. І. Давиденко; Донецьк. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2006. – С. 8-10.

¹⁰ Авер'янов В. Б. Вказано праця.

¹¹ Атаманчук Г. В. Вказано праця.

¹² Авер'янов В. Б. Вказано праця.

¹³ Арістова І. В. Вказано праця.

¹⁴ Ківалов С. В. Вказано праця.

¹⁵ Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Вказано праця.

¹⁶ Давиденко Л. І. Вказано праця.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

²⁰ Фесенко Н. С. Державне регулювання розвитку культури на регіональному рівні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Н. С. Фесенко; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2006. – С. 6.

²¹ Там само.

²² Керецман В. Ю. Державне регулювання розвитку регіонів в Україні: теорія і практика: Автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. Ю. Керецман; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2005. – С. 11.

²³ Козловський С. В. Державне регулювання в галузі туризму: становлення та розвиток в Україні: Дис... канд. наук: 25.00.02. – 2008. – 298 с.

Резюме

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, зумовлена нагальними потребами держави у формуванні в Україні інформаційного суспільства. Сучасний період його розвитку характеризується значним зростанням ролі інформації та інформаційних технологій, що призводять до активізації інформаційної діяльності з приводу одержання, використання, поширення та зберігання інформації. У зв'язку з цим актуалізується проблема державного регулювання інформаційно-правових відносин,

що складаються у процесі діяльності одного з потужних демократичних інститутів – аудіовізуальних засобів масової інформації. У статті аналізується сутність державного регулювання в означеній галузі.

Ключові слова: державне регулювання, державне управління, інформаційна сфера, аудіовізуальні засоби масової інформації.

Резюме

Актуальність матеріала, зображеного в статті, обумовленна неотложними потребностями державства в формуванні в Україні інформаційного суспільства. Современний період його розвитку характеризується значительним ростом ролі інформації та інформаційних технологій, які приводять до активізації інформаційної діяльності касательно отримання, використання, розширення та зберігання інформації. В зв'язку з цим аналізується проблема державного регулювання інформаційно-правових відносин, які складаються в процесі діяльності одного з найважливіших демократичних інститутів – аудіовізуальних засобів масової інформації. В статті аналізується сущність державного регулювання в вказаній галузі.

Ключові слова: державне регулювання, державне управління, інформаційна сфера, аудіовізуальні засоби масової інформації.

Summary

The relevance of the material stated in article, is caused by urgent needs of the state in forming of informative society in Ukraine. The modern period of its development are characterized as considerable growth roles of information and information technologies, which result in activation of informative activity concerning a receipt, use, distribution and storage of information. The problem of government control of legal informative relations which are folded in the process of activity of one of the most powerful democratic institutes – audiovisual mass medias becomes more relevant in this connection. Essence of government control in the noted industry is analysed in the article.

Key words: government control, state administration, informative sphere, audiovisual mass medias.

Отримано 14.06.2010

E. Є. НАЗАРЕНКО

Едуард Євгенович Назаренко, здобувач Донецького юридичного інституту ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка

ВПЛИВ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НА НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІПОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Іпотека, як явище, швидко розповсюджувалося та деякою мірою мало вплив на формування та розвиток держав всього світу. У статті йтиметься про різні системи іпотечного кредитування, що виникли з об'єктивних причин у різних країнах світу, які мали географічні, політичні та економічні відмінності, завдяки чому проведення дослідження є всебічно об'єктивним.

Іпотечна система – це складний економіко-правовий процес, який складається з різних видів іпотечно-го кредитування, взаємопов'язаних між собою, налічує декілька суб'єктів та має на меті формування ринку іпотечного кредитування. Іпотечна система функціонує завдяки окремим групам нормативно-правових актів, пов'язаним між собою.

В Україні іпотечна система корегується низкою нормативно-правових актів, а саме: Законами України «Про НБУ», «Про банки і банківську діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю», «Про відновлення пла-тоспроможності боржника або визнання його банкрутом», «Про банки і банківську діяльність», «Про забез-печення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», «Про оцінку майнових прав та професійну оціночну діяльність», «Про іпотеку», а також Цивільним кодексом України, Житловим кодексом України.

Вивченням проблеми формування іпотечних систем в Україні займалися О. С. Іванілов та М. В. Тітенко¹. Їх спільна робота вирізняється від наукових розробок інших авторів. Вони дають загальну характеристику відносинам, що складаються на ринку іпотеки в Україні. В основу висновків покладені об'єктивні дані та приклади аналогічних шляхів розвитку іпотечної системи в зарубіжних країнах, і можуть бути викладені в окремих тезах.

1. Проаналізувавши світовий досвід іпотечного кредитування житлової сфери, вони дійшли висновку, що в Україні можливе застосування тих моделей іпотечного кредитування, що поєднують у собі кращі еле-менти класичної американської іпотеки, німецької системи заощаджень, дореволюційних позиково-заощад-жуvalьних кас і радянсько-житлових кооперативів. Причому з різних економічних обставин можливі переваги одного напряму над іншим.